

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI (İL GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

**ÖĞLE
OTURUMU**

Aldığı Puan

Adı ve Soyadı :
Sınıfı / Şubesi :
Öğrenci Numarası :

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 9 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 1, 2, 4, 5, 6, 7 ve 8. sorular 10 puan; 3 ve 9. sorular 15 puan değerindedir.

1. 1. Metin

Keşiş, Kayseri'den kaçır, Kerem yine peşlerine düşer. Nihayet, Halep'te onlara erişir. Halep Paşası'na kendini sevdirebilir. Paşa, keşişi zorlayarak kızını Kerem'e vermeye razı eder. İki sevgilinin nikâhları kıyılır. Kızını Kerem'e yâr etmemeye ahdetmiş olan keşiş, Aslı'ya son düğmesine kadar çözüldükten sonra tekrar kendiliğinden iliklenen sihirli bir gömlek giydirir. Aslı'ya ulaşamayan Kerem, derinden bir ah çeker, yanıp kül olur. Aslı dağılan külleri saçıyla toplarken bir kıvılcım da onu tutuşturur. Böylece iki sevgilinin ancak külleri birbirine kavuşur.

2. Metin

Her şey böyle iyi giderken Zühre'nin annesi kızını bir vezirin oğluyla değil, bir padişahla evlendirmek istemektedir. Tahir ile Zühre'nin bu aşkını da Zühre'nin annesine bildiren Karadiken adlı köledir. Padişah her ne kadar kızını Tahir'le evlendirmek istese de karısı, Beliboncuk adlı büyücüden aldığı büyü şerbeti Padişah'a içirerek onu bu fikrinden caydırır. Padişah Tahir'den soğur ve onu saraydan kovar. Tahir'in anne ve babası da öldürülür. Tahir bu olayın acısıyla kendisini yollara vurur. Avare avare dolaşmaktadır dağlarda.

Numaralandırılmış metinlerde yer alan keşiş ve Karadiken'in ortak özelliklerinden birini yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, keşiş ve Karadiken'in ortak özelliklerinden en az bir doğru özellik yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

- **Âşıkların kavuşmasını engelleyen kişilerdir.**
- **Kötü niyetli kişilerdir.**
- **Aşka saygı duymayan kişilerdir.**
- **İspiyoncudurlar.**
- **Acımasızdırlar.**

2. Sırtında saz da takılı... Bunlar çözüyorlar Tahir'in ellerini. Tahir; saza düzen, söze özen veriyor bakalım Zühre'ye ne söylüyor:

Zühre yaşlı gördüm ela gözünü
Çöle doğru döndermişsin özünü
Gidiyorum kimler çeker nazını
Ela gözlü Hanım Zühre'm yan'ağla

deyince Zühre bakıyor ki Tahir aşağıda. Hemen saçındaki otuz iki belikten bir tel parmağına doluyor. Tahir'e bakalım ne söylüyor:

Gitme Tahir gitme gadan alayım
Ağlama gözüne kurban olayım
Yaşamayım senden evvel öleyim
Ela gözlü Han Tahir'im bir eğlen

Tahir ile Zühre adlı halk hikâyesinden alınan bu metnin dil ve anlatım özelliklerinden iki tanesini yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, parçanın dil ve anlatımına yönelik en az iki doğru özellik yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

- **Nazım-nesir karışık yazılmıştır.**
- **Kalıplaşmış ifadeler kullanılmıştır.**
- **Kelime tekrarları yapılmıştır.**
- **Konuşma havasındadır.**
- **Olaylar nesirle, duygular nazımla dile getirilmiştir.**
- **Nesir bölümlerde olaya bağlı olarak fiil cümleleri ağırlıktadır.**
- **Halk deyişlerine yer verilmiştir.**
- **Sade bir halk dili kullanılmıştır.**
- **3. kişili anlatıcı kullanılmıştır.**

3. Kadınlar son baharda gelir, anamdan rica eder, zeytin yeşili yapraklarını toplarlardı. Öksürüklere, soğuk algınlıklarına iyi gelirmiş. Hünnap ağacı dikenliydi. Komşu da nar vardı. Hünnabın yemişi, yemişlerin en içdeye benzeyeniydi. İçde bizim bahçede yoktu. Deniz kenarında, bahçıvanlık yapan Mevlüt Ağa'nın çöplüğünde mart 1973'de bitmişti.

Bu metindeki yazımı yanlış sözcüklerin doğrusunu yazınız. (15 puan)

Cevap:

sonbahar
komşuda
benzeyeniydi
Mart
1973'te

(Yazımı yanlış her bir sözcüğün doğrusunun yazılması 3 puandır.)

4. Kapında hasıl itdi bu devâsız derdi hep gönüm (Kapında kazandı bu devasız derdi hep gönüm/
Ne derde müptelâ oldu dil-i bîmârı görsünler Ne derde tutuldu bu çaresiz gönü görsünler)

Bu beyitte hâkim olan duygu nedir? Yazınız. (10 puan)

Örnek cevaplar:

Aşk / Aşk acısı / Aşktan kaynaklanan çaresizlik vb.

5. Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Mahmur gözlü sevdiğim
Uyanmaya nazlanır

Bu şiirden hareketle tabloda istenenleri yazınız.(10 puan)

Nazım birimi	Dörtlük
Ölçü	Hece ölçüsü (7'li)
Kafiye	-az: tam kafiye
Redif	-lanır: redif
Kafiye şeması	aab(x)a Mani tipi uyak

(Tablodaki soruların doğru cevaplarının her birine 2 puan verilir.)

6. Yiğitler çağrışır yaman gün olur
Allah Allah derler yüksek ün olur
Çarba çarba döğüşecek bun olur
Hasmın arar koçlar meydan içinde

Köroğluyum medhim merde yeğine
Koç yiğit değişmez cengi düğüne
Sere serpe gider düşman önüne
Ölümü karşılar meydan içinde

Bu şiirin,

Nazım şeklini: **Koşma (5 puan)**

Nazım türünü: **Koçaklama (5 puan)**

yazınız. (10 puan)

7. “Tanrı yeryüzündeki erki (gücü) Türklere vermiştir. Bunların dilini öğrenmekte yarar vardır. Bu kitabı Araplara Türkçe öğretmek için ve Türk dili ile Arap dilinin at başı beraber yürüdükleri bilinsin diye yazdım.”

Yukarıda sözü edilen eserin ve yazarının adını yazınız. (10 puan)

Eserin adı: **Dîvânu Lugati't-Türk (5 puan)**

Yazarının adı: **Kâşgarlı Mahmut (5 puan)**

8. Kale yoktur ok atılmaz burçlardan
İnsanoğlu yüksek uçar kuşlardan
Boz tavşanlar haraç alır kurtlardan
Erlik başkalaştı meydan değişti.

Bu şiirde altı çizili dizede yer alan edebî(söz) sanatlardan birini bularak bu sanatın nasıl yapıldığını dizeden hareketle açıklayınız.(10 puan)

(Edebî sanatlarından herhangi birini bulup yazana 5 puan, edebî sanatın nasıl yapıldığını yazana 5 puan)

Söz sanatı: **1. Kişileştirme (teşhis)**

2. İstiare

Açıklama: **1. Tavşanlara insana ait bir özellik(haraç alma) verilerek kişileştirme yapılmıştır.**

2. Benzetmenin ana unsurlarından sadece benzeyen (tavşan) kullanılarak kapalı istiare yapılmıştır.

9. Kültürel yaşamımızda ayrı bir yeri olan bayramlarda misafirlere bayram şekerinin yanında kolonya sunulurdu. Ardından kahve, çay ve tatlı ikram edilirdi. Dış kiraları unutulmaz, bütün çocuklara verilirdi. Derin sohbetin arasında hep aynı cümle geçirdi: Ah, o eski bayramlar!

Bu metinden hareketle tabloda istenenlere birer örnek yazınız. (15 puan)

Belirtisiz isim tamlaması	Diş kiraları
Zincirleme isim tamlaması	Bayram şekerinin yanı
Belirtili isim tamlaması	Sohbetin arası

SINAV BİTTİ.

CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.